

ANYAGI SZOLGÁLAT 220 ÉVVEL EZELEŐTT

Berecz Árpád

Egy régi könyv¹ nyomán az anyagi szolgálat egyes időtálló elveit összegezem, részint, hogy lássuk, mire volt gondjuk anyagi szolgálatban álló elődeinknek, részint, hogy egy-két régi, de ismeretlensége miatt mégis új gondolattal gazdagodjunk. A 220 éves szabályzat a gyakorlási szabályok közé elrejtve tartalmaz igen sok, anyagi vonatkozású szabályt. A könyv bennünket érdeklő, kiragadott részeit nagyrészt az eredeti helyesírással adom közre:

— "Campament annyit tészen, mint a táborfekvés, vagy mezei fekvés, ehez szép egyenes, jó tágas hel szokott választattni, holl az armada sátor és gunyhói fölállittatnak, hogy ott letelepedhessenek. Ezen köllemetes hely mellett minden quartirnak elégséges alkalmatossága szokott lenni, víz és furázi megszörzésére, ezeken kívül a hel ollan légyen, hogy az ember magát bésáncolhassa és mindétig arccal az ellenség felé fordulhasson.

— Ha a nép, minek utánna Táborába szállott, a fő strázsára, vagy más-hova, fáért, szalmaért, vagy vízért számosan megyen, mindenkor egy köztiszt, rövid fegyverrel vélek mennyen, hogy őket együtt tartóztassa, és reájok vigyáz, hogy valami egyenetlenség közöttök, vagy általok ne légyen, sövényeket ne törjék, se gyümölcs fákat le ne botollyanak.

— Ki a táborban eleséget hoz, akárki légyen, meg ne bántossék, se a tábor előtt tőle semmi meg ne vétessék.

— Semmiféle éretlen gyümölcs a táborban bé ne bocsáttossék, és ha megtörténnék, azonnal elszedetessék.

— Jó gondviseléssel legyenek a tiszték, hogy a pajtások jól főzzenek, mivel ez legnagyobb gondviselés, hogy a nép egészségben megtartassék.

— Hogyha egész regementek commandiroztattnak, elérkezések előtt egy nappal valamellik tiszt oda küldessék, hogy így megtudhassák a comandánt parancsolattyát, ha a nép elérkezik, hová szállítsák, casarmában, vagy a városi emberek házaiban. (Casarma bizonyos épület, ebben a fegyveres nép szokott tartattnyi, hogy egymástúl távul ne tartózkodgyanak és így ha a szükség magával hozná, azonnal együtt lehetnének, ebben a tiszték szobái is helessen vannak elrendelve.)

— Ha casarmákban szállittatnak, tehát minden szükséges eszköz kézhez adassék, arra jó gondviselés tartassék, és az ő idejével minden kár nélkül vissza térítettessék. Ha penig a hajduság a városi emberek házához szállittatik,

¹ Hádi Exercitium, Poson, 1746 — A „gyalog regementekre” kiadott szolgálati könyv a későbbi Gyalogsági Gyakorlati Szabályzat elődjének tekinthető.

nékiek keminnen megparancsoltassék, hogy gazdájával jó csöndesség és egyességben emberi böcsület és magaviseeléssel legyen, a tűzre, gyertyára, valamint a casarmában is jól vigyázzon és gondot visellen.

— Mihelest a nap sörkenik, azok, kik a strázsára comendéroztattak, a paradára mennyenek, a holl előbb a regementek köztisztei által a nép a munitió végent és, ha jól meg vagyon a fegyvere töltve, megvizsgáltossék, amint is arra igen vigyáztossék, hogy minden közembernél 24, vagy legalább 12 keminy töltés glóbissal legyen. (Munitió névvel szokott a puskaipor, glóbiss és eleség proviziója, úgy az erősségek, hajók is a táborban neveztetni.)

— A casarmák mindenütt tisztán tartassanak és minden héten kétszer kívül és belül a fehér nép által söpörtessenek, ez a profost gondviselésére vagyon bízva; amint is minden nép comendántyai, az erősség comendántjának specificé megküldgyék, mit kölletik reperálni, avagy máskép csináltattnyi, úgy hány ágyat és hány edént vettek kezekhez.

— Hasonlóképpen a fegyverházok, puskaipor és egyéb magazinumok, nemcsak tisztán tartassanak, hanem minden jó gondviselés és vigyázással strázsáltassanak, hogy leginkább a puskaipor magazinumjához közel tűz ne talál-tassék. (Magazinum, ez olly hel, aholl a jószág provisiói, eleség, vagy hadi munitió tartatik. A hadi magazinum a generál hadi comissariusra vagyon bízva, kinek hadi comissariusai és egyéb hadi szolgálai vannak.)

— Minden hadi ember fegyverére jó gondot viseljen és aztatt se el ne adja, se penig el ne zálogítsa, nagy büntetés alatt.

— Kik az artilléria, munitió, fegyver, készület és eszköz tárházat, a profont és tár szekereket meglopják, ítélet szerint halállal megbüntettessenek.

— Ha egy pajtás a másikat, vagy szolgál urát meglopja, ítélet rendelése szerint fölakasztassék.

— A jóakarónk és jó barátink ország s jószágaiban ki gyújtogat és éget, tűzzel büntettessék meg.

— Házok, deszkából csinált kerületek, sövények és gyümölcsfák, se le ne töressenek, se meg ne károsíttassanak; hanem ha az elkerülhetetlen szükség magával úgy hozná.

— Ki szántó földeket, réteket, kerteket akarva elront, adandó ítélet szerint, megbüntettessék.

— A tábor, hogy ha sokáig akar egy helyen fekünni, tehát egészséges helre állíttassék.

— Jobb hadi erejét az embernek ennyihány részben venni, hogy sem együtt tartanyi, ne talán az élés elfogyásával szükségét annál hamarébb szenvedne és el nem tartatthatnék.

— Az egyenetlenség és vizálkodás könnyebben el nem távoztattatthatik, hanem ha a népnek füzetése és táplálása helessen kiszolgáltatik.

— Jobb mindétig a hadi népet eleinten a dolog és nyomorúsághoz szoktatni, mint sem a henyélés és dobzódásra nékiek szabadságot adni, s azután a munkára fogyni.

— A tábor fő tiszte mindeneknek fölötte a gabonára szorgalmatos gondviseléssel légyen, hogy készakarva el ne pazaroltassék, vagy rontassék.

— Hogy ha valamel erősség alatt fekvő tábornak elégséges elesége, vagy szabad járása nincsen, tehát sokáig el, nem álhattya.

— Ha némel erős helhez erővel jutni nem lehet, tehát aztót mindétig blokada alatt tartván, éhséggel köl vesztegetni.

— Ha az ember annak végére mehet, hogy az erősségben lévő comendánt a pénzt igen szereti, aztót könnyen lehet megszállni és elnyerni.

— Ki az ellenségre akar mennyi, testét étel és itallal meg ne terhellye.”